

SOCIETATEA CUNOAȘTERII NECESITĂ GÂNDIRE

THE SOCIETY OF KNOWLEDGE NEEDS THOUGHT

Prof.univ.dr.ing. ȘTEFAN IANCU,

*Membru fondator/titular al Academiei Oamenilor de Știință
din România*

Abstract. *In our country, Knowledge-based Society it's not only a necessity, it is also an objective declared through „The Romanian Strategy for durable development - Horizon 25”, adopted by the Romanian Parliament in the 2004 year. But to leave in a Knowledge-based Society it's necessary, in the first, to thought and to develop knowledge, following those four Descartes' rules, for guiding the mind. It is, also, necessary to change our mentality about culture and the role of science. A press company and a very good magazine like „Cogito” can help the construction of a new mentality in our country about the roll of culture.*

Key words: *knowledge society, scientific knowledge, cognitive science, thoughts.*

În prezent, o nouă economie este, în mod evident, în curs de apariție, o economie bazată pe cunoștințe și idei, o economie a cunoașterii, în care cheia prosperității și creării de locuri de muncă este dată de gradul de implementare a noilor concepte, a ideilor inovării și tehnologiei în toate sectoarele economiei, precum și de protecția mediului înconjurător.

Noua economie, bazată pe cunoaștere, care se va realiza în viitoarea societate a cunoașterii integrează obiectivele dezvoltării durabile, bazate pe dreptate socială și egalitate a șanselor, protecție ecologică, libertate, diversitate culturală și dezvoltare a inovării, restructurarea industriei și a mediului de afaceri, reprezentând o nouă etapă a civilizației umane care permite accesul larg la informație, un nou mod de lucru și de cunoaștere, amplificând posibilitatea globalizării economice și creșterea coeziunii sociale. Suportul tehnologic al noii societăți este constituit prin convergența a trei sectoare: tehnologia informației, tehnologia comunicațiilor, producția de conținut digital.

1. Societatea cunoașterii

În 1986, academician Mihai Drăgănescu, bazându-se pe conceptul filosofic al legii tendințelor, a prefigurat o viitoare societate a cunoașterii (Drăgănescu M., 1986). Numai în anii 1990 noțiunea de Societate a cunoașterii (Knowledge-Society) a devenit larg cunoscută și recunoscută datorită lucrărilor lui Peter Drucker (Peter Drucker, 1994) și ale altora.

În ultima decadă, Societatea cunoașterii a fost recunoscută ca un nou stagiul al erei informaționale respectiv al Societății Informaționale. În „Raportul Comisiei Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Științei și Tehnologiei”, publicat în 1998, noțiunea de Societate a cunoașterii este prezentată astfel: „Recent termenul de Societate a cunoașterii a fost utilizat pentru a pune accentul pe faptul ca rolul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) a fost schimbat din instrument de schimbare tehnologică într-un instrument care oferă un nou potențial din combinarea informațiilor înglobate în sistemele TIC cu potențialul creativ al oamenilor pentru dezvoltarea cunoașterii acestora” (Mansell Robin, 1998).

Cunoașterea este informație cu înțeles și informație care acționează. De aceea Societatea cunoașterii nu va fi posibilă dacă nu va fi grefată pe Societatea informațională, ne putând să fie separată de aceasta. În același timp, Societatea cunoașterii este mai mult decât Societatea informațională prin rolul major care revine informației - cunoaștere în societate. Cel mai bun înțeles al societății cunoașterii este probabil acela de Societate informațională - Societate a cunoașterii.

Denumirea de Societate a Cunoașterii este utilizată, în prezent, în întreaga lume. Această denumire este o prescurtare a termenului de Societate bazată pe cunoaștere (Knowledge-based Society) care presupune (Drăgănescu M., 2001):

§ Extinderea și aprofundarea cunoașterii științifice și a adevărului despre existență;

§ Utilizarea și managementul cunoașterii existente sub forma cunoașterii tehnologice și organizaționale;

§ Producerea de cunoaștere tehnologică nouă prin inovare;

§ O diseminare fără precedent a cunoașterii către toți cetățenii prin mijloace noi, folosind cu prioritate internetul, cartea electronică și metode de învățare prin procedee electronice (e-learning);

§ Societatea cunoașterii reprezintă o nouă economie în care procesul de inovare (capacitatea de a asimila și converti cunoașterea nouă pentru a crea noi servicii și produse) devine determinant și în care, spre deosebire de vechea economie în care bunurile tangibile primau, în noua economie contează, în primul rând *activele intangibile, nemateriale, greu de descris și mai ales de cuantificat și măsurat dar care au valoare și generează valoare* (Iancu St, 2008);

Societatea cunoașterii este fundamental necesară pentru a se asigura o societate sustenabilă din punct de vedere ecologic, deoarece fără cunoaștere științifică, cunoaștere tehnologică și managementul acestora nu se vor produce acele bunuri, organizări și transformări tehnologice (poate chiar și biologice) și economice necesare pentru a salva omenirea de la dezastru ecologic în secolul al XXI-lea;

Societatea cunoașterii are caracter global și este un factor al globalizării. Prin cei doi vectori: informațional și sustenabil, Societatea cunoașterii va avea un caracter global, în cadrul căreia și informația și cunoașterea vor deveni de asemenea globale;

Societatea cunoașterii va reprezenta și o etapă nouă în cultură, pe primul plan va trece cultura cunoașterii care implică toate formele de cunoaștere inclusiv cunoașterea artistică, literară etc. Astfel se va pregăti terenul pentru o societate viitoare Societatea conștiinței, a adevărului, moralității și spiritului.

În anii 1993-1994, domnul academician Mihai Drăgănescu a făcut referiri cu caracter general la o posibilă societate a conștiinței, la 30 iunie 2001, într-o expunere susținută la Ateneul Român, în cadrul unei manifestări organizate de Fundația Națională „Henri Coandă” pentru sprijinirea copiilor supradotați, domnia sa a afirmat, atunci, foarte clar că „după ce s-a parcurs, perioada primei revoluții industriale, s-a intrat într-o epocă într-adevăr fascinantă, aceea a societății informaționale; care se prelungește într-o societate a cunoașterii, iar aceasta din urmă, spunea dumnealui că crede și speră, într-o societate a conștiinței” (Drăgănescu Mihai, 2001). Într-un studiu elaborat de către domnul academician Mihai Drăgănescu, în perioada 2003 -2005 se constată o anumită evoluție, firească într-o activitate de cercetare, de la ideile inițiale privind realizarea societății conștiinței, la idei impuse de realități care nuanțează posibilul viitor al realizării acestei societăți.

În prefața la volumul „Societatea Conștiinței”, publicat în decembrie 2007, domnul academician Mihai Drăgănescu afirmă distinct că: „din punct de vedere filosofic, societatea conștiinței rămâne un concept absolut și fundamental. În privința realizării unei societăți a conștiinței rămâne de văzut dacă ea poate fi împlinită cu omul biologic

actual. Cu omul biologic actual s-ar putea obține *numai o societate a prefigurării societății conștiinței*”. (Drăgănescu Mihai, 2007)

2. Ce este cunoașterea?

În ultimul deceniu, știința¹ și tehnica și-au accentuat caracterul sistemic. O demonstrează viteza cu care unele progrese științifice au devenit aplicații industriale, datorită accentuării fenomenelor de piață în știință. Pe plan internațional, a devenit tot mai evidentă tendința de creștere a colaborării dintre organizațiile de cercetare fundamentală și orientată și organizațiile de cercetare aplicativă și introducerea noului în producție, de ștergere a delimitărilor între categoriile de cercetare, de creștere a gradului de interdisciplinaritate, de asimilare a comportamentului întreprind la echipele de cercetare din unități de cercetare și universități etc. În acest context, crește importanța transferului tehnologic de tip vertical între cercetarea fundamentală și cea aplicativă sau de dezvoltare și aplicațiile industriale. Acest transfer devine realizabil prin adâncirea interrelațiilor cercetării cu producția și cu învățământul, prin diverse modalități, cum ar fi creșterea numărului și importanței colaborărilor între cercetarea publică și firme private industriale, sub forma unor parteneriate sau a unor proiecte de colaborare, cât și prin sporirea numărului de organizații care creează condiții de colaborare (parcuri științifice și tehnologice, centre pentru transfer de tehnologie, broker de tehnologie etc.). În acest context, colaborarea între inginer-care asimilează din ce în ce mai multe cunoștințe științifice și omul de știință s-a intensificat, iar tratamentul public acordat celor două categorii tinde să se egalizeze.

Știința cognitivă² este o disciplină apărută în a doua jumătate a secolului XX când procedurile computaționale au început să influențeze modul de a interpreta reprezentările complexe și procesele cognitive ale minții și s-a constituit în anii 70 ai aceluiași secol când s-au înființat Cognitive Science Society și revista Cognitive Science (<http://plato.stanford.edu>) iar zeci de universități din lume au introdus cursuri de știință cognitivă.

Pe plan internațional, literatura de specialitate (Gibbons Michael, 2006) delimitează două moduri principale de generare a cunoașterii, ale căror caracteristici sunt prezentate în Tabelul 1. Cele două moduri nu sunt interschimbabile, nu se elimină unul pe celălalt, ci coexistă, inclusiv în România. Noul mod impulsionează dezvoltarea colaborării directe între producție și cercetare. Astfel cunoașterea a devenit un important factor economic și a început să fie supusă proceselor de management, cunoașterea tehnologică și organizațională devenind la fel de importantă ca și cunoașterea științifică fundamentală a adevărului despre mediul natural și social.

Tabelul 1.

CARACTERISTICI	MODUL CLASIC	NOUL MOD
<i>Motivare</i>	Interesul științific	Problemele reale ale producției și dezvoltării economice
Cadru	Disciplina științifică	Pluridisciplinar și

¹ Știința urmărește, în esență, căutarea adevărului și pentru a-și realiza scopul folosește o metodă de lucru care nu este așa cum credea Bacon „un drum larg care duce la descoperiri în munca de cercetare”. Simultan sau în perioade diferite, oamenii de știință au definit știința în mod diferit. Deosebirea s-a datorat, poate stadiului ei de dezvoltare sau aspectului particular pe care un savant l-a ales pentru a-l evidenția. După Dampier, de exemplu, știința este o cunoaștere organizată a naturii, pentru lord Kelvin ceea ce nu se poate măsura nu este știință, iar Crowter definea știința ca fiind cunoașterea pe care omul o poate folosi pentru a stăpâni natura. Comitetul pentru Resurse Umane în Domeniul Științei și Tehnologiei a definit știința ca „un ansamblu interconectat de fapte atestate și teorie speculativă, cu condiția ca teoriile să poată fi testate experimental”.

² Cognitiv (latinescul *cognitio*) – referitor la cunoaștere.

		transdisciplinar
Organizare	Ierarhică și conservativă	Bazată pe scara valorică, tranzitorie
Controlul calității	Intern, colegial, bazat pe comunicare științifică	Responsabilitatea socială

În ultima decadă a secolului XX și începutul secolului XXI, cunoașterea a căpătat înțelesuri și semnificații noi față de filosofii clasice și moderne. Cunoașterea nu este numai un proces mental³, ci, cu anumite limite specifice, și un proces al sistemelor de inteligență artificială, al organizațiilor industriale, economice și sociale.

Astăzi se studiază și problema cunoașterii la animale, dar, cel mai important aspect nou al cunoașterii îl reprezintă cunoașterea „artificială” a sistemelor expert, a agenților inteligenți, adică a sistemelor de inteligență artificială. Asemenea elemente nu au fost încă integrate într-o teorie nouă și adecvată a cunoașterii (The New Enciclopedia Britanica, 1994).

Principalul mijloc utilizat de om pentru a supraviețui și mai ales pentru a-și dezvolta cunoașterea este intelectul. Fără acesta toate celelalte mijloace de supraviețuire ar fi lipsite de utilitate deoarece omul nu ar fi apt să le folosească. Când cineva face distincția între intelectuali și neintelectuali, în fapt, face distincția între direcțiile specifice ale activității acestora și anume între direcțiile care se concretizează în elaborări intelectuale și cele care se bazează, în mai mare măsură, pe efortul muscular și nervos. Dar dacă putem vorbi despre intelectuali, nu putem vorbi despre neintelectuali, deoarece nu există activitate umană din care s-ar putea exclude participarea intelectuală: „homo faber nu poate fi separat de homo sapiens”. Activitatea intelectuală este o activitate cu mai multe nivele de complexitate. La un prim nivel ea înseamnă *cunoaștere*, iar la cel de-al doilea, mai complex, *gândire creativă*.

Cunoașterea este una dintre nevoile fundamentale ale omului și are ca obiect explicarea lumii, iar sporirea cunoașterii, ca și creația artistică, își găsesc justificarea în ele însele. În activitatea de cercetare, principala activitate de dezvoltare a cunoașterii, se operează cu date, informații și cunoștințe⁴, cu teorii și sisteme, teorii și previziuni, teorii și modele, sisteme și structuri, toate aceste concepte fiind elemente constituente ale unui șir continuu de acumulări cognitive în scopul generării de noi cunoștințe.

³ Platon (în Republica) a introdus concepția mentală a cunoașterii care implică convingerea că ceva este adevărat (true belief). Aristotel, Thomas Aquinas, John Locke, George Berkley, David Hume, Immanuel Kant ș.a. au definit *cunoașterea ca o facultate mentală a omului*. Continuatorii moderni și contemporani ai acestui concept consideră și în prezent cunoașterea ca o stare mentală. De aceea cunoașterea este privită de aceștia ca o formă a conștiinței: dacă S știe că p, S trebuie să fie conștient de ceea ce știe.

⁴ Date, informații și cunoștințe sunt elemente constituente ale unui șir continuu de creșteri ale valorii prin contribuții umane.

- *Datele* sunt semnale privind evenimentele sau activitățile umane la care suntem participanți sau martori. Ele au o valoare mică în sine și sunt ușor de codificat și stocat în calculator.

- *Informațiile* sunt datele pe care oamenii sau calculatorul le organizează, interpretează, analizează în contextul în care au apărut sau le grupează după diferite criterii. Informația este mijlocul pe care-l folosim pentru a exprima și comunica cunoștințele în activitatea economică sau socială desfășurată. Informația este mai valoroasă decât datele din care provine dar, în același timp, prezintă o mai mare ambiguitate deoarece se pot da multiple interpretări acelorași date. Informația constituie un lucru comun, este ieftină și ușor de obținut în orice cantitate. Este ușor de codificat, copiat și reprodus și de aceea aplicabilitatea, credibilitatea și validitatea unei informații nu pot fi garantate.

- *Cunoștințele* sunt informații îmbogățite în mintea oamenilor prin interpretări în context și analiză. Cunoștințele sunt greu de reprodus deoarece procesul de validare depinde de anumite abilități, precum și de experiența anterioară a persoanei care încearcă. Dacă o persoană nu este conștientă de valoarea unei informații comunicate, într-un anumit context, acea informație comunicată nu devine cunoștință. Este dificil și chiar imposibil să se codifice anumite categorii de cunoștințe. Orice efort depus până acum, în acest scop, nu a condus la rezultate 100% corecte în cazul cunoștințelor tacite. Cunoștințele au o înaltă valoare deoarece numai oamenii creează noi idei, dau noi interpretări informațiilor primite prin regruparea acestora și le aplică direct prin utilizarea lor în scopul adoptării de decizii pentru generarea de noi cunoștințe.

Activitatea de cercetare, bazată pe o gândire creativă, constituie principalul factor al activității intelectuale și rezultatele activității creative îndeplinesc toate cerințele determinante ale revoluției științei și tehnicii: apariția noutății științifice și tehnice, valoarea tehnică superioară a acestei noutăți, utilitatea ei imediată sau de perspectivă - ca formă superioară de materializare a gândirii creatoare - contribuie la realizarea de noi tehnologii sau la perfecționarea calității celor existente, la crearea de noi produse, cu un înalt nivel calitativ, la ridicarea nivelului de organizare (prin automatizare) a proceselor de producție în economie, la perfecționarea continuă a tuturor categoriilor de mijloace tehnice, la creșterea gradului de competitivitate pe piața internațională.

Cunoștințele sunt ca lumina. Lipsite de greutate, intangibile, pot călători cu ușurință prin lume, iluminând oriunde viața oamenilor. Dar, așa cum nevăzătorii nu se pot bucura de lumină, există încă miliarde de oameni care trăiesc în sărăcie și care nu se pot bucura de avantajele cunoașterii. Orice nouă cunoștință contribuie la o mai adecvată interpretare a lumii, iar în plan economic, poate clarifică orice tranzacție comercială, informează piața, facilitând stabilirea de preferințe pentru o anumită marfă și rentabilizând schimburile efectuate.

Cea mai utilă contribuție a managementului cunoștințelor este recunoașterea faptului că diferitele tipuri de cunoștințe au fiecare caracteristici specifice foarte diverse. O primă distincție între cunoștințe poate fi distincția între a ști cum și a ști despre (Grant Robert, 2002). A ști *cum* (know-how) este o cunoștință tacită care nu poate fi exprimată formal, fiind subînțeleasă și care nu poate fi codificată, ea implicând intuiții, abilități care se exprimă prin performanțe (mersul pe bicicletă, cântatul la pian etc.). Cel care posedă cunoștințe tacite „cunoaște mai mult decât poate spune” (Iancu St., 1999). A ști *despre* presupune a poseda cunoștințe explicite despre fapte, acțiuni, teorii, sisteme etc. O cunoștință explicită este exprimată clar; ea poate fi codificată și poate fi redată formal printr-o relație între noțiuni elementare, printr-o funcție.

Principala diferență între cunoștințele tacite și cele explicite este posibilitatea de transferare. Cunoștințele explicite pot fi comunicate, ele sunt transferabile în timp și spațiu între indivizi. Informațiile despre cunoștințele explicite pot fi codificate, transmise prin sistemele electronice, multiplicare într-un mare număr de exemplare, la un cost foarte mic. Astfel, cunoștințele explicite pot deveni bun public. Cunoștințele tacite nu sunt codificabile, ele devin sesizabile numai prin observație sau percepție. Acest tip de cunoștințe, de regulă, nu se poate comunica ci numai transfera, prin exercițiu sau intuiție, cu mare greutate, foarte costisitor.

Diferențierea între cunoștințele tacite și cele explicite este foarte importantă prin implicațiile pe care le are pentru distribuirea competenței de decizie în cadrul unei companii. Dacă cunoștințele sunt explicite, ele sunt transferabile și decizia poate fi centralizată. În schimb, în cazul deciziilor pe baza unor cunoștințe tacite, netransferabile, acestea trebuie să fie localizate la nivelul oamenilor care posedă aceste cunoștințe. Mentoratul⁵ joacă un rol însemnat în transferul cunoștințelor tacite.

⁵ În perioada actuală, o problemă delicată este că, în lumea inginerescă, nu mai există mentori. Cu 30-35 ani în urmă, maeștrii, cu o deosebită experiență profesională, au fost înlocuiți cu tineri ingineri alocați, formal sau informal, pe lângă maeștrii cu experiență. Astfel în anii 70', 80' ai secolului XX, rândurile managerilor cu pregătire medie care, în sfera productivă, erau mentori de nădejde au fost rărite în majoritatea domeniilor industriale. Acest proces de înlocuire a managerilor cu pregătire medie cu tineri ingineri nu a fost un proces specific României ci un proces general, produs în toate țările. De exemplu revista „The IEEE Engineering Management Review” din iunie 2006 menționa că Bill Ratcliff, directorul Regiunii a 3-a din Sud-Estul SUA, pe perioada 2006-2007, ar fi declarat că „rețelele de mentori au fost distruse și nu s-au mai reînființat” (Riezenman Mike, 2006). O veste bună pentru inginerii din SUA, care a fost enunțată în aceeași revistă, este că tehnica mentorilor poate fi învățată chiar dacă, în trecut, această tehnică era transmisă informal de la mentor la cel protejat. O altă veste și mai bună, transmisă tot de revista menționată, este că IEEE ar fi început, prin două inițiative, să experimenteze refacerea rețelelor de mentori și că primele rezultate ar fi foarte promițătoare. Ar fi de dorit ca și în țara noastră să se refacă mentoratul.

La începutul secolului XXI, filosofia ține seama de importanța pe care o capătă toate formele de cunoaștere în societatea cunoașterii deoarece, în afară de cunoștințele explicite și tacite, în afara cunoașterii științifice, în limbajul de fiecare zi se întâlnesc forme de cunoaștere care răspund la întrebări precum: știi că?, știi unde, știi de ce, știi dacă, știi cum, știi când?

Implementarea Societății cunoașterii presupune atât utilizarea cunoașterii existente și extinderea și aprofundarea, prin noi mijloace, a cunoașterii științifice și a adevărului despre existență, cât și o diseminare fără precedent a cunoașterii către toți cetățenii. În condițiile în care cunoașterea a căpătat înțelesuri și semnificații noi față de filosofiele clasice și moderne și când cunoașterea nu mai este numai un proces mental, ci, cu anumite limite specifice, și un proces al sistemelor de inteligență artificială, este necesar ca omul să fundamenteze prin gândire cunoașterea, pe baze absolut certe. În zilele noastre se confirmă mai cert ca niciodată ceea ce Descartes⁶ susținea „*Dubito, ergo cogito; Cogito ergo sum*”. Îndoindu-se de tot și de toate, Descartes observă faptul că el, cel care cugetă că se îndoiește, trebuie să existe și insista asupra caracterului intuitiv și deductiv al cunoașterii.

Omul în Societatea cunoașterii, în devenire, trebuie să apeleze, prin intelect, atât la intuiție și deducție cât și la o imaginație liberă. De la Kant⁷ încoace se știe că pentru a se ajunge la concept este nevoie ca imaginația și intelectul să coopereze, să se armonizeze reciproc și spontan, analogiile și construcțiile metaforice fiind utilizate frecvent în procesul cunoașterii (Biriș Ioan, 2009). Din nefericire însă, în prezent, o mare parte a populației își trăiește viața într-un mod indiferent, nemanifestând preocuparea de a cunoaște mai mult. Programele posturilor TV sunt axate, mai ales, pe dezbateri politice, pe filme cu lupte și sex, cu dialoguri scandaloase în care ipocrizia și scandalul sunt ridicate la rang de artă. Mulți oameni mai raționali au renunțat la pierderea timpului în fața TV-ului și preferă să citească câte o carte.

O altă cauză a necesității concentrării noastre în prezent asupra acestei cauze este starea actuală a culturii române. Suntem în era informației, iar societatea informațională trebuie să devină societatea cunoașterii. Strategia de dezvoltare durabilă a României “Orizont 25”, dezbătută la Palatul Parlamentului la 2 septembrie 2004, enunță în Secțiunea V „Tehnologia Informației și Comunicațiilor” că „*Societatea informațională este un obiectiv al dezvoltării țării și nu un deziderat în sine, este o componentă esențială a programului politic și economic de dezvoltare și o condiție majoră pentru integrarea României în structurile euro-atlantice*”.

În prima pagină a Capitolului 2 „Societatea Informațională în România” al Secțiunii V al Strategiei se prevedea „*schimbarea culturală orientată spre utilizarea serviciilor societății informaționale, facilitatea de dezvoltare a capacităților, prin educație și comunicare*”, iar în subcapitolul 4.1 al aceleiași Secțiuni se consideră că este o prioritate “*Impunerea cunoașterii ca un factor critic, determinant, al creșterii economice și al*

⁶ Descartes, R., (31 martie 1596 – 11 februarie 1650), filosof francez, matematician, fizician și scriitor. El a fost numit „Tatăl filosofiei moderne”. Descartes a avut importante rezultate în dezvoltarea matematicii, fizicii, biologiei și a altor științe. El a pus bazele geometriei analitice prin inițierea metodei sistemelor de coordonate, numite ulterior cartesiene, făcând posibilă aplicarea algebrei la studiul geometriei. A introdus, printre primii, noțiunea de mărime variabilă și aceea de funcție, a descoperit legea refracției luminii, a formulat legea conservării cantității de mișcare și a emis primul idea de reflex în fiziologie. Prin teoria sa despre apariția și dezvoltarea sistemului solar, Descartes a introdus pentru prima oară, în epoca modernă, punctul de vedere al dezvoltării în cosmologie. Pentru Descartes animalele erau automate însuflețite, omul singur fiind înzestrat cu suflet, existent independent de corp. Descartes a fost una din persoanele cheie ale Revoluției științifice din secolul XVII. Cea mai faimoasă afirmație a sa „*Dubito, ergo cogito; Cogito ergo sum*” (Mă îndoiesc - deci gândesc, gândesc - deci exist.) se poate găsi în partea a IV-a din [Discurs asupra metodei](#), scrisă în 1637 în limba franceză, precum și în partea a I-a din [Principiile Filosofiei](#), scrisă în 1644 în limba latină. (http://ro.wikipedia.org/wiki/Pem%C3%A9?Descartes#cite_note-1#ci;)

⁷ Kant, I., (1724-1804) reprezentant de seamă al filosofiei clasice germane.

standardului de viață, fapt susținut prin consens în declarațiile din ultimii ani ai OECD și Băncii Mondiale”.

Condițiile enunțate în Strategia de dezvoltare durabilă a României „Orizont 25” nu sunt susținute prin prevederile constituționale ale țării. În Constituție nu se face nici o referire la știință și la cercetare și asta în condițiile în care în Constituția Uniunii Europene, semnată în anul 2004, la Roma și apoi supusă ratificării de către cei în drept, există articolul III-146⁸ referitor la bazele științifice și tehnologice ale industriei, la cercetare și dezvoltare tehnologică.

Constituția României se referă fie la cultură, fie la cultură și artă, ultima referire fiind o sintagmă depășită, deoarece cultura include și arta, iar din context rezultă că cultura este înțeleasă implicit drept numai cultură umanistă, fără nici-o idee privind componenta științifică a culturii⁹, deși motorul dezvoltării cunoașterii este tocmai componenta științifică. De la 1 ianuarie 2007 am aderat la Uniunea Europeană și era de așteptat ca prin adaptare la cerințele europene, Constituția României să reflecte și starea de fapt a științei în vremurile noastre și anume rolul crescând al științei și tehnologiei.

Factorul politic din țara noastră, care ar fi trebuit să joace un rol integrator, acesta fiind unul din rosturile lui, a fost ancorat cultural în dezvoltarea unilaterală a culturii umaniste, în ultimii 10-12 ani, cu consecințe nefaste asupra promovării științei, cunoașterii și profesionalismului, fapt care se manifestă și prin scăderea de pondere a aportului științei românești în dezvoltarea industriei naționale. Marea diferență existentă între tratamentul public acordat, pe de o parte, scriitorilor și artiștilor și, pe de altă parte, oamenilor de știință a produs în timp o autoizolare orgolioasă a acestora din urmă, într-un complex de inferioritate întreținut și de aroganța, fondată pe o mai largă audiență a celor dintâi. În condițiile în care ne integrăm politic european și tindem spre construirea unei noi societăți, societatea cunoașterii, nu se mai poate îngădui să fie nesocotită contribuția culturală a oamenilor de știință din România.

⁸ Articolul III-146

(1) Uniunea își propune să consolideze bazele științifice și tehnologice ale industriei comunitare și să o încurajeze să devină mai competitivă pe plan internațional, prin promovarea tuturor activităților de cercetare pe care le consideră necesare în temeiul altor capitole din Constituție.

(2) În acest scop, ea încurajează la nivelul întregii Uniuni întreprinderile, inclusiv întreprinderile mici și mijlocii, centrele de cercetare și universitățile, în derularea unei activități de cercetare și dezvoltare tehnologică la un nivel înalt; susține eforturile lor de cooperare, în special cu scopul de a permite cercetătorilor să coopereze în mod liber dincolo de frontiere, iar întreprinderilor să exploateze potențialul pieței interne, îndeosebi prin deschiderea achizițiilor publice naționale, stabilirea normelor comune și eliminarea obstacolelor juridice și fiscale din calea cooperării.

(3) Toate acțiunile Uniunii bazate pe Constituție în domeniile cercetării și dezvoltării tehnologice, inclusiv proiectele experimentale, se decid și se pun în practică în conformitate cu prezenta secțiune.

⁹ Pornind de la diferența pe care o face UNESCO între cultura intangibilă și cultura tangibilă, pot fi definite următoarele sfere (categorii) ale culturii:

§ *Cultura intangibilă* – include toate formele de cultură tradițională și populară sau cultură folk, adică producțiile colective originare de o comunitate dată și bazate pe tradiție. Creațiile intangibile se transmit oral sau prin gesturi tacite și pot fi modificate printr-un proces de recreare colectivă. Ele includ tradițiile orale, obiceiurile, limbajele, muzica, dansul, ritualurile, festivitățile, medicina tradițională și farmacopeea, artele culinare, îndemănările speciale legate de aspectele materiale ale culturii (uneltele specifice și habitatul) precum și valorile spirituale, credințe și cunoașterea tacită;

§ *Cultura umanistă* – este o cultură tangibilă și cuprinde limbajele naturale, literatura, arta, istoria, filosofia, sportul;

§ *Cultura științifică* (știință, tehnologie, cunoaștere) – este, de asemenea, o cultură tangibilă și este constituită din două subcategorii:

Știință, cunoașterea științifică și tehnologică – care include cunoașterea științifică - un ansamblu sistematic de cunoștințe veridice despre natură, societate și gândire - și cunoașterea tehnologică pentru fabricația și utilizarea de produse, precum și cunoașterea organizațională și economică, chiar dacă unele obiecte ale acestor cunoașteri (abilități, deprinderi profesionale) sunt tacite și aparțin și culturii intangibile;

Uneltele (obiectele) fizice și informaționale - produse, fabricate, utilizarea acestora, instituțiile și organizațiile, consecințe ale cunoașterii științifice, tehnologice, organizaționale și economice.

Academicianul Solomon Marcus ajungea în 2005 la o formulare concentrată asupra necesității unității dintre cultura științifică și cea umanistă: „*cultura sau este totală sau nu e*”, iar Philippe Robert-Jones¹⁰ - mare personalitate a culturii umaniste europene - afirma că „*omul de știință și artistul sunt dintr-un aliaj asemănător, călit de un caracter și o forță mentală similare*”.

În ultimii ani, în literatură română, se discută asupra necesității conceperii, dezbaterii publice și aprobării unei strategii culturale naționale¹¹ care să reflecte faptul că între diversele domenii ale culturii există legături profunde, care, dacă ar fi în continuare desconsiderate, ar însemna să construim o viziune fragmentară, care ar ignora anumite aspecte esențiale și care ar fi total diferită de conceptul de cultură existent în Europa¹². Strategia culturală națională ar trebui să vizeze pe lângă mijloacele de generare a noilor producții culturale, a noilor cunoștințe atât propagarea culturii în interiorul țării și nu numai prin instrucția școlii curente ci și prin programe de instruire a generației a III-a, cât și afirmarea și propagarea valorilor culturale românești pe plan internațional.

Țările evaluate din punct de vedere economic au realizat acest avans în dezvoltare deoarece, după cum arăta, încă din 1991, David Landers - un distins profesor de istorie și economie de la Harvard University – economiștii acestor țări, în stabilirea strategiei de dezvoltare, au luat în considerație și o seamă de factori, greu de cuantificat, și anume „*deosebirile culturale în sfera aspirațiilor*”. O astfel de idee a fost susținută și de Mugur

¹⁰ Philippe R.J. (1924) Istoric și critic de artă belgian, membru de onoare al Academiei Române.

¹¹ În țara noastră, în februarie 2008, s-a elaborat, ÎN PROIECT, o Strategie în domeniul Patrimoniului Cultural Național pentru perioada 2008-2013, iar, la 18 aprilie 2008, s-a înființat, printr-o Decizie a Președintelui României, Comisia Prezidențială pentru Patrimoniul construit, situri istorice și naturale cu caracter pluridisciplinar. Proiectul strategiei definea patrimoniul național ca un ansamblu de resurse moștenite, identificate ca atare indiferent de regimul de proprietate, care reprezintă mărturia și expresia valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor aflate în continuă evoluție și cuprinde toate elementele rezultate din interacțiunea dintre factorii umani și naturali de-a lungul timpului; evocă drepturile culturale de bază, așa cum sunt fundamentate la nivelul Uniunii Europene, și stabilea ca principii generale: participarea cetățenilor, îmbunătățirea administrației în sectorul patrimoniului cultural, dezvoltarea resurselor culturale folosirea durabilă a resurselor patrimoniului. Prioritățile generale identificate în acest proiect de Strategie, considerate ca Obiectiv național în Orizont 2013, erau:

§ realizarea inventarului și a codului patrimoniului cultural național precum și a unui sistem informațional operativ și eficient care să conecteze, în condiții de transparentă, autoritățile centrale și locale, § instituțiile specializate și formațiunile societății civile cu atribuții sau interese în următoarele domenii:

(a) în domeniul conservării și valorificării patrimoniului cultural național obiectivele stabilite se concentrează pe următoarele domenii de intervenție:

(i) Patrimoniul imobil (monumente arheologice și arhitecturale incluzând cetăți, curți domnești, biserici fortificate, castele, conace, palate, cule, clădiri civile urbane, biserici din lemn, muzee etnografice ce în aer liber, biserici rupestre, biserici și ansambluri mănăstirești, arhitectură industrială, monumente de arhitectură populară, precum și complexe paleolitice, neolitice și eneolitice, așezări și necropole din epoca bronzului, fortificații și așezări din prima epoca a fierului, fortificații dacice, orașe antice, edificii, monumente medievale, rezervații arheologice);

(ii) Patrimoniul mobil (muzee, arhive, colecții cu specific de artă, arheologie și istorie, știință și istorie, etnografie și antropologie, specializate);

(iii) Patrimoniul imaterial și etnografic (tradiții și expresii orale având limba drept vector principal, artele vizuale și ale spectacolului, practici sociale, ritualuri și evenimente festive, datini, cunoștințe și practici legate de natură și univers, artizanat tradițional);

(b) În domeniul creației contemporane și diversității culturale proiectul Strategiei în domeniul Patrimoniului Cultural Național, secțiunea Cultură, Culte, Cinematografie, stabilea următoarele obiective strategice și direcții de acțiune: (i) Artele spectacolului; (ii) Lectură publică și biblioteci; (iii) Artele vizuale (sculptura, pictura, gravura, litografi a, arta monumentală, scenografica, tapiseria, ceramica, plastica sticlei și a metalului, desen, design, alte forme de artă aplicată, arta fotografi că și procedeele asimilate); (iv) Industriile culturale; (v) Așezăminte culturale.

¹² Lucrările lui C.P. Snow („*The Two Cultures and the Scientific Revolution*”-1959 și „*The Two Cultures: a second look*” 1963, republicată în 2000) clarifică la nivel european necesitatea unei culturi totale care să integreze cultura umanistă cu cea științifică.

Isărescu, guvernatorul Băncii Naționale a României, care în anul 1996 afirma ca „pregătirea integrării și acceptarea soluțiilor de către populație vor depinde de cultura și aspirațiile acesteia”. Argumentele acestea ne determină să afirmăm că atât societatea civilă cât și, mai ales, cei cărora le revin sarcina să administreze problemele societății pentru un timp, trebuie să înțeleagă și să devină conștienți că evoluțiile nu înseamnă doar structuri, ci ele privesc și mentalitățile. Iar dacă nu va fi elaborată și aplicată, în următorii 2-3 ani o strategie culturală națională care să vizeze atât generarea și diseminarea de cultură în întreaga țară cât și afirmarea și propagarea valorilor românești pe plan internațional, mentalitățile actuale, care constituie frâne în dezvoltare, nu vor putea fi schimbate.

În societatea contemporană ideea de campanie e a tot prezentă și chiar atotputernică. Se lansează o idee, un concept cu efect la nivel național, trebuie neapărat o campanie de presă cât mai penetrantă. Campania care se pune în mișcare în favoarea respectivei idei are nevoie de un mijloc mass-media și semnalează apariția unei noi reviste care are un nume predestinat „COGITO”.

Campania de presă este unul dintre zeii lumii contemporane, iar optimizarea și performanța sunt preoții ei și COGITO - revistă de cercetare științifică pluridisciplinară, editată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, încă de la primul număr prin structura academică (Filosofie, Științe politice, Științe Juridice, Științe economice, Limbi străine) și prin conținutul articolelor semnate de personalități științifice (2 membri ai Academiei Române, 6 profesori universitari, 4 conferențieri universitari, 2 lectori și 3 asistenți) s-a manifestat încă de la început ca un organ de presă valoros care contribuie la desfășurarea campaniei în favoarea realizării, în țara noastră, a obiectivelor Societății cunoașterii.

Dați-mi voie să-mi exprim încrederea în revista „COGITO” și să-mi exprim convingerea că prin aplicarea celor patru reguli¹³ ale lui Descartes „pentru îndrumarea minții”, această revistă va obține noi și valoroase succese în promovarea conceptului de Societatea cunoașterii în favoarea dezvoltării gândirii românești.

BIBLIOGRAFIE

[1] Biriș, I., (2009), (coordonator), „*Rolul imaginărilor în cunoașterea științifică*”, Editura Universității din Vest, Timișoara.

[2] Drăgănescu, M., (1986), „*Perspectivile societății cunoașterii în România*”, București, Communication at the V-th Scientific Symposium of the Romanian Engineers from Everywhere.

[3] Drăgănescu, M., (2001), „*Cunoașterea și societatea cunoașterii*”, Comunicare la sesiunea de lansare a programului strategic SI-SC, Academia Română, 10 aprilie.

[4] Drăgănescu, M., (2007), „*Societatea Conștiinței*”, București, Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială.

[5] Drucker, P., November (1994), „*The Age of Social Transformation*”, The Atlantic Monthly.

[6] Gibbons, M., & others, (2006), „*The New Production of Knowledge*”, Sage Publications, London, First published 1994.

¹³ Prima regulă, cea a evidenței, impune acceptarea ca adevărate numai a ideilor simple, care apar clar și distinct intelectului, printr-un act de cunoaștere nemediat, respectiv prin intuiție. A doua regulă, regula analizei, presupune explicitarea detaliată a conținutului conceptului despre lucrul compus sau realitatea de fapt de studiat. A treia regulă, explicitat, conceptul va fi reunit prin metoda deducției, în mod strict rațional, rezultând un concept pe deplin inteligibil și deci posibil de cunoscut și de verificat intersubiectiv, ceea ce formează conținutul penultimei reguli, regula sintezei. În sfârșit, regula enumerării presupune verificarea riguroasă a analizei și demonstrației prezentate anterior.
(http://ro.wikipedia.org/wiki/cogito_ergosum#cite:note/o#cite_note-o);

- [7] <http://plato.stanford.edu>.
- [8] http://www.marxmail.org/quotes/antonio/ontaro_gramsci.html;
- [9] http://ro.wikipedia.org/wiki/cogito_ergosum#cite?note/o#cite_note.
- [10] http://ro.wikipedia.org/wiki/Pem%C3%A9?Descartes#cite_note-1#ci.
- [11] Grant, R., M, (2002), „*Contemporary Strategy Analysis. Concepts, Techniques, Applications*” Blackwell Publishers Inc, Massachusetts, USA.
- [12] Iancu Șt., (1999), „*Aplicarea și utilizarea cunoștințelor*”, Tribuna economică nr. 28.
- [13] Iancu Șt., (2008), „*Ingineria de la roată la inteligență artificială – Locul ingineriei române în lume*”, Editura Performantica, Iași.
- [14] Mansell, R., (1998), and When Uta, „*Knowledge Societies: Information Society for Sustainable Development*”, Oxford University Press, (Ch.I, Building innovative societies).
- [15] Riezenman, M., (2006), „*Return of the mentor*”, „The IEEE Engineering Management Review”, iunie.
- [16] The New Encyclopædia Britannica, ediția 15-a, 1994, Tipărită în SUA, Library of Congress Catalog Card Number: 92-85083.